

Innhold

Innledning om fellesskolens utfordringer	13
Den etablerte utdanningsdiskursens svar på fellesskolens utfordring . .	14
Skolen er et tema i den offentlige debatten	15
Presentasjon av ulike posisjoner innenfor den etablerte utdanningsdiskursen.	17
Kritikk av det markedsliberalistiske regimet	22
Konklusjon om den etablerte utdanningsdiskursen.	23
Felles kvalitetsansvar og argumenterende profesjonalitet	23
Kapittel 1: Kvalitetsansvar i utdanningssystemet	27
Velferdsrett og spørsmål om ansvar for kvalitet	29
Velferdsrett.	29
Kvalitetskriterier i skolen og spørsmål om institusjonell svikt	32
Målstyring og avprofesjonalisering av lærernes kompetanse	38
Kvantifiserbare atferdsmål og kvalitetskontroll	44
Integrasjon i og rettsregulering av opplæringen	50
Hva nå, statsråd?	50
Integrasjon: samordning av handlinger	52
Rettsregulering av opplæringen.	58
Velferdsrett med minimumsstandarder og profesjonell kompetanse. . .	64
Velferdsrett med bånd på skjønnsutøvelsen	64
Utdanningens samfunnsmandat	67
Systemforsvarlighet.	71
Kapittel 2: Undervisningens kunnskaps- og erkjennelsesteori. Et nytt grunnlag for tilpasset opplæring	79
Tradisjonell tenke- og talemåte om kunnskap i skolen.	80
Benjamin Blooms taksonomi	80
Aristoteles.	83
Kunnskapsløftets kunnskapsforståelse.	85

Språk som grunnlag for kunnskaps- og erkjennelsesteori	88
Perspektiv og struktur	88
Utgangspunktet: språk og handling	89
Fortsettelsen: språket og elevens utvikling	92
Språklig kommunikasjon og tenkning: forutsetning for skolefaglig undervisning	97
Språklig tenkning	97
Tegnets funksjon	98
Forutsetninger for skolefaglig læring	100
Imitasjon er en forutsetning for læring i fagene	107
Hva er imitasjon?	107
Diagnose og kritiske grenser	110
Arbeidsmåte og arbeidsoppgaver	113
Undervisning i skolefag: en kilde for elevens rekonstruksjoner	115
Undervisning og elevens utvikling	115
Elevens rekonstruksjoner	122
Rekonstruksjon av den liberal-progressive tradisjonen	127
Kapittel 3: Dannelse som samfunnsmandat	131
Perspektiver og struktur	131
Skolefaglig dannelse som samfunnsmandat	133
Perspektiv og struktur	133
Kjennetegn på skolefaglig dannelse	134
Utdyping av skolefaglig dannelse	145
Perspektiv og struktur	145
Dannelse i et samfunnskritisk perspektiv	146
Kritikk av den åndsvitenskapelige humanismen	148
Dannelse gjennom vitenskap	151
Idéhistorisk konklusjon	155
Kompetanse og dannelse	156
Kompetanse relatert til dannelse	156
Kritikk av Blooms taksonomi	157
Kompetanse og politisk dannelse	159
Kapittel 4: Kritiske analyser av Kunnskapsløftets læreplanverk	163
Perspektiver og struktur	163
Analyse av Generell del av Kunnskapsløftets læreplanverk	164
Innledning	164
Vitenskapelig arbeidsmåte i Generell del og dannelse	164
Dannelsesbegrepet i Generell del	167
Ulike dannelsesbegreper	169

Kritiske analyser av læreplanene i samfunnsfag og norsk	173
Spørsmål om læreplanenes legalitet og legitimitet.	173
Læreplanperspektiver for å videreutvikle læreplaner for norsk og samfunnsfag.	178
Naturfaglig kompetanse.	184
PISAs naturfaglige kompetanse og Habermas' dannelsesprogram . .	185
Analyse av Kunnskapsløftets læreplan i naturfag.	190
Kapittel 5: Estetikk og kunst og utdanningens samfunnsmandat.	197
Estetisk kompetanse og Kunnskapsløftets læreplaner for fag	198
Et eksempel på estetisk kompetanse	198
Estetisk kompetanse og læreplaner for fag.	199
Kunst i ulike fag.	208
Estetikk og etikk	209
Det skjønne og det sublimе	210
Estetikk i en politisk kontekst	216
Kunst og reformpedagogikk.	221
Kunstens psykologi og pedagogiske retningslinjer	224
Kunstens psykologi som vitenskapsprosjekt	224
Kunstpædagogiske retningslinjer	232
Kapittel 6: Elevvurdering i en inkluderende skole	237
Grunnleggende ferdigheter i fag og kritiske faglige grenser	238
Grunnleggende ferdigheter og fagkompetanse	238
Kritisk grense i leseferdighet	242
Vurdering for læring	244
Vurdering for læring, ikke et nytt fenomen	244
Kjennetegn ved en god vurdering.	246
Faglig relevant elevvurdering	249
Gradering av måloppnåelse på barnetrinnet	249
Karakternivå og kompetansebeskrivelser på ungdomstrinnet og i den videregående opplæringen.	254
Kontinuitet i det faglige vurderingssystemet	259
Faglig relevant vurdering og andre vurderinger.	262
Kompetansespørsmål i den videregående opplæringen.	263
Kompetansebevis	263
Dagliglivstrening	266
Rasjonalitet i lærernes yrkespraksis.	267
Handling og hensikt.	268
Rasjonalitet i lærernes undervisningspraksis	269

Kapittel 7: Tilpasset og differensiert opplæring i fellesskolen.	
Rom for alle – blikk for den enkelte	277
Tilpasset opplæring og differensiering.	277
Differensieringskategorier og relasjonstenkning	280
Differensieringskategorier	280
Relasjoner mellom kategoriene	281
Profesjonell kompetanse under svekket handlingstvang (K 2)	283
Analytisk presentasjon av differensieringskategoriene	288
Kategori 1: Elevenes evner og forutsetninger	288
Kategori 2: Arbeidsplaner og læreplanmål	289
Kategori 3: Arbeidsoppgaver og tempo	291
Kategori 4: Organisering av skoledagen	295
Kategori 5: Læringsarena og læremidler	299
Kategori 6: Arbeidsmåter og arbeidsmetoder	302
Kategori 7: Vurdering	305
Kapittel 8: Kvalitetsansvar for utdanningens samfunnsmandat gjennom høyere utdanning	309
Profesjonsutdanning og kvalitetsforbedringer	310
Ulike kunnskapsformer og praksiskontekster.	310
Profesjonslæring i endring	318
Sosialisering og praktisering.	321
Sakkyndighet i samfunnstjenesten	323
Sakkyndighet og utdanning.	323
Sakkyndighet og tjenesteytelse.	326
Tjenesteytelse relatert til læreplan- og lovverket.	327
Offentlig kritikk	330
Konklusjon	331
Sammenfatning	333
Litteratur	339